

Голові
разової спеціалізованої
вченої ради в НТУ
«Дніпровська політехніка»

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію
Михайлюти Вадима Вікторовича «Публічне управління сферою охорони
здоров'я на засадах доказової практики: організаційно-правові аспекти»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Актуальність дисертаційної роботи обумовлена суспільною та науковою значущістю дослідження проблематики публічного управління та адміністрування сфери охорони здоров'я, особливо в умовах таких сучасних обставин, як війна, збройні конфлікти та викликані ними кризові стани. Загальним є уявлення про те, що такий соціальний інститут як система охорони здоров'я має стійкий характер свого існування та державного протекторату. Такі уявлення були панівними у більшості країн світу ще у доковідний період. Цілком дане твердження відноситься і до управління медичною сферою України.

Проте, як відмічає автор дисертаційного дослідження, пандемія COVID-19, а тим більш початок повномасштабного розгортання збройного конфлікту після 24 лютого 2022 року значно змінила уявлення пересічних громадян та керівників органів управління охороною здоров'я, визначивши найголовнішим пріоритетом в діяльності медичних підприємств – безпеку пацієнтів та медичного персоналу, автономне енергозабезпечення та водопостачання, надання якісних та доступних послуг для військовослужбовців та цивільного населення на засадах постійної готовності медичних закладів до роботи в надзвичайних умовах.

Тому можна стверджувати, що тема дослідження організаційних та правових аспектів функціонування медичних установ України як об'єктів критичної інфраструктури в умовах правового режиму воєнного стану беззаперечно набуває мегаважливого значення. Тож, на нашу думку, тему дисертаційного дослідження, обрану В.В. Михайлютою, можна вважати актуальною як в теоретичному, так і в соціально-практичному плані. Ще одним аргументом на користь визнання актуальності дисертаційного дослідження В.В. Михайлюти є: *масштаби надзвичайних ситуацій*, які досліджує дисертант – це, в першу чергу такі трагедії українського народу як пандемія та повномасштабне вторгнення (за два роки 2020-2022 рр. документально підтверджена ковідна хвороба зареєстрована у понад 5 млн українців, кожен з яких отримав медичну допомогу); *масштаби руйнації медичної інфраструктури* – кожен третій медичний заклад України зазнав руйнації чи був знищений ворогом; *зростання навантаження на медичні установи внаслідок внутрішньої міграції* – понад 5 млн осіб зареєстровані як ВПО упродовж 2022 року і вони отримали першочергову медичну допомогу у нових локаціях (переважну більшість ВПО складають жінки, діти та літні люди, що впливає на адаптаційні стратегії медичних установ приймаючих територіальних громад); *проблеми кадрової політики в медичних установах* внаслідок пандемії та війни (дефіцит кадрів, якість професійної підготовки в умовах пандемічного локдауну, тобто вища медична освіта в дистанційному форматі тощо).

Відтак повстала потреба у науковому обґрунтуванні нових стратегій управління закладами системи охорони здоров'я, особливо в умовах відсутності галузевих стандартів, приписів та настанов. В таких умовах, як слушно зазначає автор дисертації, варто звернути увагу на практичний аспект вирішення вітальних проблем функціонування медичних підприємств України в умовах невизначеності та кризового стану, які забезпечують їх стійкість та розвиток, і можуть бути використані як з боку держави (а саме органів управління охороною здоров'я), так і громадськістю та представниками приватної медичної сфери.

Тож на підставі всього означеного, можна стверджувати, що дисертаційне дослідження В.В. Михайлюти певною мірою збільшує обсяг і повноту наукового охоплення проблеми і на теоретико-методологічному, і на методичному рівнях і може в подальшому використовуватися іншими українськими (а той іноземними) дослідниками.

Окремо слід визнати, як позитивну характеристику роботи, чітке окреслення об'єкту та предмету дослідження, яке передують формулюванню мети дисертації (с. 22). Об'єкт дослідження обрано процес публічного управління сферою охорони здоров'я. Предметом дослідження виступають організаційно-правові аспекти доказової практики публічного управління сферою охороною здоров'я.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їхня достовірність та новизна.

Структурна композиція дисертаційної роботи В.В. Михайлюти відповідає меті та завданням, що їх окреслив здобувач. Вдалим є формулювання наукової проблеми, на розв'язання якої скеровані зусилля дисертанта. Концептуальний підхід, запропонований здобувачем, є науковим результатом, отриманим на основі узагальнення теоретичного та практичного досвіду; вивчення наукової літератури та аналітичних джерел; обробки та аналізу матеріалів дотичних до теми та авторських досліджень, а також практичного досвіду здобувача на керівних посадах в органах управління охороною здоров'я та на рівні медичних підприємств. Дисертант виносить на захист отримані ним одноосібно висновки, що визначають новизну і складають предмет захисту.

Структурно робота складається з трьох розділів, логічно пов'язаних один з одним: якщо у першому розділі йдеться про класичні і сучасні теорії управління соціальною сферою та, зокрема, сферою охорони здоров'я, то в другому розділі означено головна увага автора була зосереджена на дослідженні практико-орієнтованого підходу у формуванні спроможної медичної мережі територіальної громади; третій розділ роботи презентує аналіз основних шляхів удосконалення публічного управління закладами медичної сфери на засадах доказової практики.

Підсумовуючи вищезазначене, можемо зробити наступні узагальнення.

Враховуючи мету та завдання дисертаційного дослідження, В.В. Михайлюта проводить ґрунтовний наліз актуальності обраної теми дисертаційного дослідження в контексті проблематики публічного управління охороною здоров'я. На його основі зроблено висновок про необхідність поглиблення наукових розвідок, а саме дослідження організаційних та правових аспектів управління закладами охорони здоров'я на основі принципів доказової практики. Дисертант ретельно проаналізував законодавчу та нормативну базу, що регулює впровадження принципів доказової практики у сфері охорони здоров'я з оцінкою їх наслідків для реалізації політики та публічного управління медичною сферою. На цій основі автор розробив методичну базу для оцінки ефективності організаційно-правових механізмів упровадження ЕВР-підходу (Evidence-Based Practice) на локальному рівні управління медичною сферою, тобто на рівні окремого закладу чи навіть структурного підрозділу медичної установи (підрозділи 3.2 – 3.3 дисертаційної роботи). Це підтверджує універсальність запропонованого В.В. Михайлютою інноваційного підходу.

Також перевагами дисертаційної роботи є сформульовані автором рекомендації щодо покращення організаційних та правових умов функціонування медичних підприємств України в період правового режиму воєнного стану. Автор переконливо доводить, що імплементація доказових практик в систему публічного управління охороною здоров'я є цілком можлива та значно підвищує ефективність управління на основі визначених оцінок і факторів. Тож інтеграція концепту доказової практики (ЕВР – Evidence-Based Practice) в систему публічного управління охороною здоров'я є цілком доречною в умовах сьогодення. Дисертація має характер цілісного теоретико-практичного дослідження в сукупності всіх його складових.

Основні результати дисертаційного дослідження вдало представлені у як у висновках до окремих розділів, так у змісті загальних висновків до дисертаційної роботи. Зміст висновків характеризується послідовністю та логічністю, а також має всебічну аргументацію.

Все це дало здобувачеві вагому підставу для узагальненого формулювання п'яти основних положень наукової новизни та передмови до них, що є більше, ніж достатньо для даного виду наукової роботи. Отже, автор дисертації цілком отримав вирішення поставлених наукових завдань, які окреслив для досягнення мети дослідження, яку в цілому можна вважати досягнутою. Наукові положення та висновки, сформульовані в дисертації В.В. Михайлюти, вважаю достатньо обґрунтованими.

Значущість дослідження для науки і практики, впровадження наукових результатів, напрями їх подальшого використання.

Дисертаційне дослідження має велике практичне значення, а висновки і узагальнені результати можуть бути застосовані для теоретико-методологічного підґрунтя осмислення трансформаційних викликів щодо процесів управління медичною сферою в умовах невизначеності та пошуку інноваційних підходів для їх подолання, заснованих на науковообґрунтованих практиках. Дослідження створює ґрунт до можливості розуміння основних напрямків оптимізації використання галузевих ресурсів на основі ЕВР – підходу (Evidence-Based Practice), у тому числі оптимізації людських ресурсів, що буде сприяти забезпеченню ефективного функціонування спроможної мережі закладів охорони здоров'я на рівні територіальних громад України. Результати комплексного дослідження специфіки публічного управління та адміністрування сфери охорони здоров'я на основі запровадження можуть бути використані і в освітній сфері при викладанні навчальних дисциплін для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» («Державна політика у сфері охорони здоров'я», «Теорія та практика державного управління охороною здоров'я», «Управління закладами охорони здоров'я на регіональному рівні»), а також здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» ОПП «Менеджмент в охороні здоров'я» («Цифрові технології адміністрування закладів охорони здоров'я», «HR-менеджмент медичних підприємств», «Стратегічна та проектна діяльність в системі охорони здоров'я», «Управління проектами у сфері охорони здоров'я».

Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження в опублікованих працях.

Дисертаційне дослідження В.В. Михайлюти є завершеною науковою роботою, а отримані результати, наведені в дисертації, належать її автору одноосібно. Текст дисертації викладений і оформлений у відповідності до вимог Наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації (зі змінами від 12.07.2019 р.). Основні положення дисертації викладені у 13 наукових працях, серед них 4 статті у виданнях, затверджених МОН України як фахові у галузі публічного управління та адміністрування, 2 – як окремі розділи колективних монографій, а також 7 тез доповідей на науково-практичних конференціях. Загальний обсяг дисертації складає 238 сторінок, обсяг основного змісту 176 сторінок (8,8 авт.арк). Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих статтях здобувача відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами. Зміст опублікованих наукових праць здобувача достатньо повно відображають основні положення дисертаційного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження.

Деякі положення дисертації та твердження, які містяться у тексті роботи, мають дискусійний характер або потребують уточнення.

1. На наш погляд, автору варто було би більше уваги приділити формулюванню теми дисертаційного дослідження, де не відображено приналежність предмету дослідження до певної країни. Проте практично у всіх розділах роботи автор звертається до досвіду України і це є абсолютно зрозумілим. Більш того, у загальних висновках роботи (висновок 3) автор формулює тезу про низьку готовність медичних установ працювати в умовах бойових дій. Тому, на наш погляд, акцент на країну у назві роботи був би абсолютно виправданим.

2. Слушною вважаємо думку про те, що у дисертаційній роботі бракує хоча б поверхневої інформації про наявний стан справ щодо особливостей функціонування закладів медичної сфери у зарубіжних країнах, які також перебувають в умовах тривалого збройного конфлікту, наприклад, це може бути досвід такої країни як Держава Ізраїль.

3. Деякі розділи дисертаційного дослідження, зокрема 1.1. «Публічне управління сферою охорони здоров'я як об'єкт наукових досліджень: основні теорії, поняття та категорії», є досить широким і описовим, що приводить до розфокусування уваги від теми дослідження.

4. Авторське обґрунтування підходів в управлінні охороною здоров'я на засадах доказової практики (EBP – Evidence-Based Practice), що представлено у розділі III (с. 165-189) заслуговує на особливе місце і увагу в дисертаційній роботі, проте загальний дизайн його висвітлення у цьому розділі відзначається дещо фрагментарним та стислим змістом.

Як побажання для автора представленої дисертаційної роботи, варто було би надалі підготувати і розмістити статтю у міжнародних наукометричних базах даних Scopus або Web of Science, що значно підвищить рівень наукової роботи й відповідно, автор отримає більше цитувань. Це також дасть можливість вийти за межі локальних публікацій і отримати доступ до глобальної наукової аудиторії, особливо з такою цікавою і актуальною тематикою. В той самий час вказані зауваження не впливають на високу оцінку дисертаційного дослідження В.В. Михайлюти, оскільки вони виступають скоріше як рекомендаційні для подальших наукових пошуків.

Відсутність порушення академічної доброчесності.

Тема дисертаційного дослідження В.В. Михайлюти актуальна. Висновки та основні положення дисертації мають наукову новизну, високу теоретичну та практичну цінність. Під час аналізу дисертації і наукових публікацій, які висвітлюють основні результати дослідження, порушень академічної доброчесності не виявлено. Робота перевірена академічною програмою StrikePlagiarism, що підтверджується відповідним документом.

Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам

Аналіз дисертації і публікацій дозволяє стверджувати, що дисертація В.В. Михайлюти на тему: «Публічне управління сферою охорони здоров'я на засадах доказової практики: організаційно-правові аспекти» є самостійною, завершеною роботою, в якій отримано нові наукові результати, що є актуальними для теорії і практики. Вони, зокрема, забезпечують розв'язання різноманітних прикладних завдань щодо вивчення особливостей динаміки адаптаційних стратегій сучасних мігрантів з України в Ізраїль, пов'язаних з особливостями життя українців в цій країні. Це дає підстави зробити висновок, що дисертація «Публічне управління сферою охорони здоров'я на засадах доказової практики: організаційно-правові аспекти» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами, а сам Михайлюта Вадим Вікторович заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління,
професор, заслужений працівник освіти України,
професор кафедри регіональної політики
ННІ публічного управління та державної служби
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

А. П. Рачинський

